

Trotskyismen i Grekland

Följande är en sammanfattning av inledningar och delar av artiklar i **Revolutionary History, Vol 3 No 3 Spring 1991.**

Det mesta har hämtats ur dessa tre artiklar:

Raymond Molinier & Pavel Okun: *The Left Opposition in Greece
Archeiomarxist Congress Resolution* (Sept 1930)
Loukas Karliaftis: *From Acronauplia to Nezero*

Översättning och urval har gjorts av *B Svensson.*

Den kommunistiska rörelsen och vänsteroppositionen utvecklades på ett speciellt sätt i Grekland. Före första världskriget fanns ingen socialdemokratisk tradition. De grekiska arbetarna hade inte påverkats av någon rörelse med revolutionär inriktning före 1917. Det var först efter Oktoberrevolutionen som en grogrund för socialistisk propaganda bland arbetare och fattigbönder uppstod. Socialistiska Arbetarpartiet (SEKE) grundades och blev den samlade kraften för de som sökte en väg ut ur förödelsen och eländet.

Men SEKE kunde inte uttrycka arbetarklassens önskningar med skärpa: man disponerade inte det nödvändiga ideologiska vapnet – marxismen – eller kadrer som kunde bruka det. Det revolutionära tryck som massorna utövade, tillsammans med inflytandet från en liten kärna, ledd av Ligdopoulos och Tzoulatis kring en tidskrift kallad *Kommunismos* (Kommunism), fick emellertid partiet att vända sig mot kommunismen och att ansluta sig till Kommunistiska Internationalen.

Namnbytet till KKE, och dess inträde i Kommunistiska Internationalen, förändrade på intet sätt partiets vacklande karaktär. Avsaknaden av kommunistiska traditioner och erfarna kadrer tillät stalinister av varje schattering att utnyttja det unga kommunistpartiet för sina egna syften och fick partiet att delta i de mest opportunistiska äventyr.

I Grekland uppkom en kommunistisk tendens parallellt med det officiella kommunistpartiet. Den satte som mål att fylla det vakuum som skapats genom bristerna och misstagen hos det officiella partiet. Redan 1921 hade Kommunismos-gruppen kämpat för en marxistisk skolning av kadreerna. När de motarbetades av ledningen, startade de tidskriften Arkiv för Marxism (*Archeiotou Marxismou*), genom vilken de gjorde Marx', Lenins, Trotskijs och socialismens klassiska verk kända för första gången i Grekland.

KKE:s ledare beslöt att utesluta dem, och från denna tidpunkt utvecklades en kamp mellan en liten kärna av revolutionära marxister och det officiella partiet.

Archeiomarxisterna tog som sin första uppgift att sprida Marx' och de ryska revolutionärernas idéer. De såg frågan om skolning som primär för revolutionär verksamhet. Denna akademiska inställning medförde att de inriktade sig på små marxistiska studiegrupper och för en period lämnade arbetarrörelsen i händerna på KKE:s politiker.

Fram till 1925 lyckades Archeiomarxisterna samla många avancerade arbetare i industriella centra. Mellan 1925 och 1927 hade deras illegala aktivitet avgörande betydelse för störtandet av Pangalos diktatur. Efter några års enveten aktivitet hade de fått ett betydande inflytande inom fackföreningarna, de arbetslösa, de fattiga studenterna, flyktingarna, etc.

Deras organisation växte parallellt med deras inflytande, trots den stelbenta organisationsform och strikta interna disciplin som illegalitetens villkor skapat

Archeiomarxisterna var, trots att de verkade utanför den Kommunistiska Internationalen, inspirerade av den ryska revolutionen i alla sina aktiviteter. Det faktum att de behöll sitt oberoende påverkade positivt deras utveckling. De skyddades på så sätt från giftet från Lenins

förfalskare, den stalinistiska fraktionens ledare, och började 1923 intressera sig för Vänsteroppositionens kamp i Sovjet.

Som en följd av sina interna studier, accepterade de utan förbehåll den ryska oppositionens kritik av den tyska revolutionen 1923, den kinesiska revolutionens nederlag, den Anglo-Ryska Kommittén, och alla de frågor som handlade om det sovjetiska Ryssland. De översatte Trotskijs verk till grekiska och gjorde dem kända för breda lager av revolutionära arbetare. Arbetet med att ta till sig den internationella Vänsteroppositionens idéer gick jämsides med deras insatser i fackföreningarna och arbetarklassens ekonomiska kamp.

Utan en stark bas i arbetarklassen och utan en tydlig politik, underkastade sig KKE lydigt den Kommunistiska Internationalens stalinistiska fraktion och överförde pålitligt dess paroller till Grekisk mark. 1927 gav sig en opposition mot KKE:s ledarskap tillkänna. Sakta men säkert började denna opposition i sin kritik närma sig Vänsteroppositionens ståndpunkter.

Den oppositionella gruppen var koncentrerad kring tidskriften *Spartacus* och man försökte påverka ledarskapet för att rädda partiet från bankrutt. Men Spartacusgruppen uteslöts. Man misslyckades med att skapa en stark kärna inom partiet som kunde attrahera arbetarorganisationerna.

Ingen organisation, varken reformistisk eller socialistisk, lyckades attrahera större delar av den grekiska arbetarklassen, vilken var militant och hela tiden växte. KKE kom helt och hållet i vanrykte efter den ökända 'Tredje Perioden', och dess energiska aktiviteter engagerade bara ett par hundra medlemmar, av vilka en stor del var anställda i den stalinistiska apparaten.

Som i andra länder, använde KKE stalinistiska metoder för 'ideologisk' kamp (dvs våld) mot oppositionen. Två kamrater mördades av organiserade partigång.

Archeiomarxisterna försvarade sig över hela landet och efter allvarliga strider lyckades de tysta den lilla stalinistsekten.

30-talet

Då de nått en betydande styrka inom landet, förstod Archeiomarxisterna faran med den nationella isoleringen och beslöt på kongressen 1930 att ansluta sig till den internationella Vänsteroppositionen. Man beslöt också att anta namnet Kommunistiska Organisationen Bolsjevik-Leninisterna (Oppositionen), KOMLEA, samt att utge en ny tidning med namnet *Pali ton Taxeon* (Klasskampen).

Archeiomarxisterna sände Myrtos som representant till Internationella Sekretariatet (IS) 1931.

Efter en tid ersatte man honom med Giotopoulos, som något pompöst antog pseudonymen 'Witte' (beta, i förhållande till alfa – Trotskij).

Efter anslutningen till den internationella trotskistiska rörelsen, fick KOMLEA en exempellös framgång. Man fick anhängare i landets alla hörn och nådde även in i Albanien. Tidningen såldes i tusentals exemplar och utvecklades från en fjortondagarstidning till en dagstidning under en kort period kring valet 1933 – antagligen den första trotskistiska dagstidningen i världen. Förutom detta politiska organ utgav man en teoretisk tidskrift och ett flertal fackföreningstidningar.

Byggnadsarbetar-, stenarbetar-, tobaksarbetar-, bageriarbetar-, träarbetar-, metallarbetarfacket och fackföreningen inom offentlig service leddes alla av archeiomarxister.

De arbetslösas demonstrationer i Tessaloniki och Aten, såväl som den stora och blodiga studentdemonstrationen 1929, leddes också av archeiomarxister.

I den segerrika storstrejken i april 1936 var de ledande Soulas från OKDE och Sakkos (*Ny kurs*).

Metaxas diktatur innebar förföljelse och fängslanden av fackliga ledare. Vänsterdominerade fackföreningar upplöstes eller sattes under förmyndare. Trots det lyckades trotskisterna upprätthålla verksamheten på många arbetsplatser, sprida sin tidning och även rekrytera nya medlemmar.

30-talet innebar också splittringar och sammanslagningar av olika trotskistiska grupper.

Spartacusgruppen, som leddes av Poulipoulos, fick tillskott av utbrytningar både från KKE och Archeiomarxisterna.

En grupp, som lämnade Archeiomarxisterna 1930, bestod av de mest aktiva studentledarna och leddes av Michael Raptis (Pablo) och Christos Soulas. De antog namnet Enade Kommunist-gruppen (KEO).

1932 uteslöts Agis Stinas från KKE och bildade tillsammans med KEO det Grekiska Kommunistpartiets Leninistiska Opposition.

Bolsjevik-gruppen som leddes av George Vitsoris bröt med Archeiomarxisterna 1934 men förblev lojal med den internationella trotskistiska rörelsen.

Leninistiska Oppositionen, som leddes av Pablo, gick samman med Pouliopoulos för att bilda Greklands Internationella Kommunistiska Organisation (OKDE).

Stinas och hans kamrater gick emellertid samman med Vitsoris grupp och bildade Internationella Kommunistiska Unionen (KDEE) och publicerade *Ergatiko Metopo* (Arbetarfronten). Denna organisation fortsatte att hålla kontakt med Internationella Sekretariatet och erkändes som den officiella organisationen.

Poulioupolis och Pablo allierade sig med Landau och Molinier.

En tredje organisation uppkom ur Archeiomarxisterna – *Bolsjevikos Neos Dromos* (Bolsjevikerna Nya Kursen). Den leddes av Loukas Karliaftis, 'M Mastroyioannis' och Sakkos Papadopoulos.

1937 förenades Bolsjevikerna Nya Kursen med OKDE och bildade Enade Organisationen för de Kommunistiska Internationalisterna i Grekland (EOKDE), vilken publicerade *Diethnistic* (Internationalisten) och *Proletarios* (Proletären) fram till och under Andra Världskriget.

Denna grupp, liksom Vitsoris' och Stinas KDEE, var representerad på Fjärde Internationalens grundningskonferens 1938, KDEE av Vitsoris och EOKDE av Pablo.

Konferensen förespråkade enhälligt att de två Grekiska grupperna skulle förenas. Det faktum att Vitsoris föreslog en plats för var och en av grupperna i IEC, på grund av de tidigare motsättningarna mellan dem, visar dock att detta i praktiken aldrig skedde. Inte heller kom de föreslagna internationella diskussionerna om motsättningarna, som IEC skulle organisera, till stånd. Repressionen medförde att grupperna kunde förenas först 1946, och då hade motsättningarna ökat så att det endast blev en enighet på pappret som uppnåddes.

De politiska skillnaderna mellan grupperna reflekterade till stor del de skillnader som uppkom i amerikanska SWP inför Andra Världskriget [se Trotskijs "Till marxismens försvar" och James P. Cannons "Kampen för ett arbetarparti" för detaljer om denna politiska strid, *red. anm*]. Diskussionerna och polemiken skedde huvudsakligen i koncentrationslägren och i total isolering från resten av världen. Trotskijs artiklar om dispyten mellan Burnham och Shachtman var okända till långt efter kriget.

I lägren

Metaxas diktatur, som kom till makten den 4 augusti 1936, betydde fängslanden och påföljande intern exil, inte bara för KKE utan också för trotskisterna. Vid Andra Världskrigets utbrott befann sig därför anhängarna till Fjärde Internationalen i koncentrationsläger och de

var där de enda som upprätthöll den internationella revolutionens principer: omvandling av kriget till inbördeskrig och försvar av USSR. I denna kamp kämpade de inte bara mot den tyska ockupationen, utan också mot Metaxas diktatur och dess stalinistiska supportrar.

I koncentrationslägren kom en av de mest vildsinta striderna att föras mot dem som gjort 'deklarationer' mot kommunismen. Sådana kapitulationer förekom såväl inom KKE som bland trotskisterna. Var och en som kapitulerade till Metaxas eller till tyskarna betraktades som en förrädare av hela rörelsen. Bland de trotskister som ansågs ha kapitulerat var flera som senare blev framstående i Greklands historia, såväl som inom Fjärde Internationalen.

Andreas Papandreou som senare blev PASOK:s ledare, tillhörde 'de trettons grupp' och sympatiserade med Proletarios-gruppen (EOKDE). Han gjorde en öppen deklaration mot kommunismen den 7 juli 1939 och förrådade alla sina kamrater till polisen. Genom familjekontakter lyckades han skaffa ett pass och fly till Amerika.

Andra kända ledare som ansågs ha gjort avbön och som flydde till Frankrike var Cornelios Castoriades, George Vitsoris och Pablo.

Troskisterna som var kvar i lägren bedömde kapitulationerna olika. KDEE-Stinas grupp försvarade Vitsoris men fördömde Pablo. EOKDE fördömde Vitsoris men försvarade Pablo. Pablo erkändes som officiell representant för de grekiska trotskisterna i Frankrike under kriget, trots att någon sådan roll inte hade getts honom av någon trotskistisk grupp i Grekland.

USSR:s inträde i kriget på de allierades sida betydde att de grekiska stalinisterna nu stödde Metaxas diktatur i kampen mot tyskarna. Alla grekiska trotskister ansåg att denna ståndpunkt var ett förräderi mot Lenins principer och vägrade, trots att de hotades med omedelbar avrättning, att stödja Metaxas diktatur. Men åsiktsskillnader uppkom bland trotskisterna. Stinas grupp tog en defaitistisk ståndpunkt i förhållande till USSR i kriget. Skillnader började också utvecklas kring gerillakrigets metoder då motståndsrörelsen tog fart.

1942 flydde många trotskister från fängelserna. De startade genast diskussioner och aktiviteter samt publicerade revolutionärt material mot kriget. Tre tendenser uppkom:

- a) En som leddes av Karliftis och nu kallades EDKE (Greklands Internationalistiska Arbetarparti).
- b) En som leddes av Stinas och nu kallades Ergatiko Metopo (Arbetarfronten).
- c) En som leddes av Christos Anastasiades och kallades KKDE (Greklands Kommunistiska och Internationalistiska Parti).

Uppkomsten av en motståndsrörelse med gerillakrig i bergen, under det stalinistiska KKE:s ledning, ställde trotskisterna inför svåra problem, inte bara teoretiska utan också praktiska. Pablo skrev i Frankrike först en resolution för Internationella Sekretariatet där motståndsrörelsen karakteriserades som reaktionär och i de allierades tjänst. Denna position ändrades sedan i februari 1944 då motståndsrörelsen istället beskrevs som progressiv. Karliftis och Stinas vägrade båda att delta i motståndsrörelsen, som de betraktade som reaktionär. Anastasiades allierade sig däremot med Pablos idéer även om han aldrig aktivt deltog.

Ett allvarligt praktiskt hinder fanns för alla som erkände sig som trotskister och deltog i motståndsrörelsen (många gjorde så på individuell bas) – den stalinistiska säkerhetspolisen, OPLA. Enligt *Bartzotas* rapport avrättades mer än 800 trotskister, huvudsakligen för att de motsatte sig den stalinistiska politiken som innebar att göra sig av med den tyska imperialismen enbart för att ersätta den med den brittiska. Bara de grekiska trotskisterna varnade för att de brittiska styrkorna inte skulle komma som befriare (som stalinisterna påstod när de fyllde Greklands städer med paroller som 'Välkomna, våra vänner!'). När general

Scobie öppnade eld mot obeväpnade civila och dödade tusentals i december 1944, bevisades tragiskt att trotskisterna haft rätt.

Stalinisternas klassamarbete i namn av 'nationell återuppbyggnad', som medförde att alla EAM-ELAS-gerillans vapen överräcktes till Papandreous regering (Varkizafördraget), fördömdes endast av trotskisterna. Genom medlemmarnas tryck tvingades KKE att delta i offentliga diskussioner med trotskisterna 1946 för att rättfärdiga sin politik.

På order från Internationella Sekretariatet (IS) höll de grekiska trotskisterna en föreningskongress 1946. Karliaftis tendens hade 16 delegater, Stinas 10 och Anastasiades 8. Organisationen kallade sig nu KDKE (Greklands Internationalistiska Kommunistparti) och Karliaftis blev dess generalsekreterare.

Efter kongressen gick Stinas och Anastasiades samman och fick majoritet i organisationen. Stinas blev emellertid strax utesluten på grund av sina statskapitalistiska åsikter, och Karliaftis tendens kom åter i majoritet.

När Fjärde Internationalen splittrades 1953 följde den grekiska sektionen Michel Pablos Internationella Sekretariat. 1958 bröt sig dock Karliaftis tendens ur och blev 1964 den grekiska sektionen av den Internationella Kommittén ledd av Gerry Healy och Pierre Lambert. 1972 erkände Internationella Kommittén Sklavos grupp som officiell grekisk sektion, varvid Karliaftis tendens uteslöts.